

A Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) és az MTMT2

Makara B. Gábor – Seres József

A Magyar Tudományos Akadémia 2009-ben saját forrásokból hozta létre a Magyar Tudományos Művek Tárát (MTMT). Az Akadémia mellett az MTMT alapító intézményei közé tartozott a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság, a Magyar Rektori Konferencia, az Országos Tudományos Kutatási Alapprogram (OTKA) és az Országos Doktori Tanács, majd a kezdeményezéshez hazai egyetemek, főiskolák, egészségügyi intézmények csatlakoztak. Az Új Széchenyi Terv Társadalmi Megújulás Operatív Programja (TÁMOP) keretében 308 millió forint fordítható a nemzeti tudományos bibliográfiai adatbázis teljes kiépítésére. A kétéves projekt keretében teljes körűen hozzáférhetővé válnak a magyarországi felsőoktatási intézmények, az akadémiai, valamint a programhoz csatlakozott más kutatóhelyek 2007-2014 között megjelent (megjelenő) tudományos műveinek bibliográfiai adatai. Az adatbázis ennél azonban jóval szélesebb lesz, az igazán jelentős adatok 1990-ig visszamenőleg szerepelnek majd benne. A munkát az MTA Könyvtár és Információs Központ (MTA KIK) koordinálja, amely részben e projektnek köszönhetően jelentősen megújul és hagyományos feladatai mellett XXI. századi modern információs központtá alakul.

Az MTMT célja a hazai tudományos közösség által létrehozott tudományos publikációk, és a rájuk kapott idézetek nyilvántartása és nyilvánossá tétele. A hagyományos értelemben vett publikációkon túl néhány, a tudományos teljesítmény és előmenetel szempontjából fontos további szellemi terméktípust - például szabadalom, alkotás - is nyilvántart. Feladata az egyéni kutatók és az intézmények tudományos teljesítményének bemutatása és mérése (1. táblázat).

1. táblázat

MTA Doktora pályázat - általános értékelő táblázat

MTMT közlemény és idéző összefoglaló táblázat

Példa: Szerző, Oktató/Kutató adatai (2013. 03. 11.)

Közleménytípusok	Szám		Hivatkozások	
	Összesen	Részletezve	Független	Összes
Teljes tudományos közlemények ¹				
I. Tudományos folyóiratcikk	82	–	–	–
Nemzetközi szakfolyóiratban	–	78	636	868
Hazai kiadású szakfolyóiratban idegen nyelven	–	4	11	16
Hazai kiadású szakfolyóiratban magyar nyelven	–	0	0	0
II. Könyvek	0	–	–	–
a) Könyv, szerzőként	0	–	–	–
Idegen nyelvű	–	0	0	0
Magyar nyelvű	–	0	0	0
b) Könyv, szerkesztőként	0	–	–	–
Idegen nyelvű	–	0	–	–
Magyar nyelvű	–	0	–	–
III. Könyvrészlet	3	–	–	–
Idegen nyelvű	–	3	0	0
Magyar nyelvű	–	0	0	0
IV. Konferenciaközlemény folyóiratban vagy konferenciakötetben	4	–	–	–
Idegen nyelvű	–	3	0	0
Magyar nyelvű	–	1	0	0
Tudományos közlemények összesen (I.-IV.)	89	–	647	884
További tudományos művek³	–	0	0	0
Összesített impaktfaktor	227,6	–	–	–
Idézetek száma	–	–	648	885

Hirsch-index	16	-	-	-
Oktatási művek				
Felsőoktatási tankönyv	13	-	-	-
Idegen nyelvű	-	7	0	0
Magyar nyelvű	-	6	0	0
Felsőoktatási tankönyv része idegen nyelven	-	0	0	0
Felsőoktatási tankönyv része magyar nyelven	-	0	0	0
További oktatási művek	0	-	0	0
Oltalmi formák				
Oltalmi formák	0	-	0	0
Alkotás				
Alkotás	0	-	0	0
Ismeretterjesztő művek				
Könyvek	0	-	0	0
További művek	0	-	0	0
Közérdekű és nem besorolt művek				
Közérdekű és nem besorolt művek	0	-	0	0
Absztrakt				
Absztrakt	26	-	1	1
Egyéb szerzőség				
Egyéb szerzőség	0	-	0	0
Idézők disszertációban, egyéb típusban	0	-	3	3

Megjegyzések:

A táblázat számai hivatkozások is. A számra kattintva a program listázza azokat a műveket, amelyeket a cellában összeszámlált. – : Nem kitölthető cella

¹Teljes tudományos közlemény ebben az adatbázisban:

Folyóiratcikk: szakcikk/tanulmány, összefoglaló cikk, rövid közlemény, sokszerzős vagy csoportos szerzőségű közlemény, forráskiadás, recenzió/kritika, műkritika, esszé

Könyv: szakkönyv, monográfia, kézikönyv, tanulmánykötet, forráskiadás, kritikai kiadás, műhelytanulmány, atlasz

Könyvrészlet: szaktanulmány, fejezet, esszé, forráskiadás, recenzió/kritika, műkritika, műtárgyleírás, térkép, műhelytanulmány része

Konferenciaközlemény: folyóiratban, könyvben, egyéb konferenciakötetben megjelent legalább 3 oldal terjedelemben

Oltalmi formák: szabadalmak,

Lásd: https://www.mtmt.hu/system/files/mta_doktori_határozat_-_2012-09-25_-_kivonat_2.pdf

² Szerkesztőként nem részesedik a könyv idézéséből

³ Ide értve a teljes közlemények listájában nem szereplő publikációkat, a nem ismert lektoráltságú folyóiratokban megjelent műveket és minden olyan tudományos művet, amely az I.-IV. sorokban nem került összeszámlálásra

Az MTMT informatikai szolgáltatásaira támaszkodik több olyan magyar tudományos szervezet és informatikai szolgáltatás, amely tudományos bibliográfiai információkat használ. Az elsődleges funkción túl az MTMT portálfunkciót is betölt: bemutatja és hiperhivatkozások segítségével elérhetővé teszi a kiadóknál, illetve repozitóriumokban található hazai publikációkat.

Az MTMT országos hatókörű és mandátumú tudományos bibliográfiai és tudománymérési projekt, konzorciumi szervezésben. A konzorcium tagjai a felsőoktatási intézmények, az MTA kutatóhálózata, számos kisebb kutatószervezet, néhány közgyűjtemény és kórház, valamint egyéni jelentkezésű szerzők, akik legalább egy tudományos közleményt jegyeznek.

A tagszervezetek és a szerzők (az egyéni tagok) vállalt felelőssége, hogy hiteles és nyilvános bibliográfiai információt tegyenek közzé az adatbázisban. Az adattár egyik működési alapelve az osztott felelősség és működés. Mindenki maga is felelős az általa közzétett és/vagy hozzárendelt információért, de az információt ellenőrzi és hitelesítheti a tagszervezet is, valamint az MTMT központi bibliográfusai is. Az esetleges hibák megszüntetését nagyban segíti az adattár nyilvánossága; aki hibát észlel, kezdeményezheti a javítást. Fontos, hogy az MTMT a hivatkozó, idéző közlemények kezelését is lehetővé teszi. Ezáltal a közlemények hazai és nemzetközi hatását jellemző indikátorok számíthatók. A szerzők adatainak táblázatos összefoglalásai megkönnyítik az egyes tudományterületek szokásai szerinti összegzést.

Az MTMT-ben együttműködő kutatóhelyek, intézmények lekérhetik, összesíthetik az adattár adataiból saját szervezeti egységeik, tanszékeik, intézeteik és laboratóriumaik tudományos közléseinek, és azok tudományos visszhangjának összefoglaló adatait is.

Az MTMT sok mindenben segíti a tudományos tájékozódást és tájékoztatást. A szerzők számára biztonságos és ellenőrzött adattárolást, valamint több helyen felhasználható, egységes nyomtatási formát biztosít. A magyar tudományos eredmények után érdeklődőknek lehetővé teszi a keresést, szerző, intézmény, cím mezőben, absztraktban lévő kulcsszó szerint. Javítja a tudományos eredmények hazai elterjesztését és megismerhetőségét, a világ tudományossága számára kaput nyit a magyar tudományossághoz.

A kezdet óta elmúlt közel 4 év alatt az MTMT gyors és jelentős bővülésen ment át. A frissen megalakult MTMT-ben 2009 júliusában az induláskor nyolc intézményi törzstag, nagyságrendileg 100 000 szerzői közlemény és 200 000 idéző közlemény volt. Ezzel szemben ez év februárjában a 18 alapító intézmény mellett 16 társult intézmény vesz részt az MTMT munkájában, a szerzői közlemények száma átlépte az 1 milliót, az idéző közleményeké pedig a 3 milliót. A jelentős mennyiségi bővülés mellett minőségi fejlesztés is történt, javult az adatminőség és kialakult, országsszerte elterjedt egy szervezeti működési kultúra (1. ábra).

A kezdet

Az együttműködő intézmények 2010-ben kialakították az MTMT működésének szervezeti kereteit. A tagintézményi képviselők közül megalakult a Program tanács (PT). A PT a tagintézmények parlamentje, amely a folyamatosan bővülő rendszer működésének szabályozásában, a szoftverfejlesztés irányainak kialakításában, a közös költségek felosztásában fejt ki tevékenységét.

Felhasználók száma összesen:	35 132		
Szerzők száma összesen:	33 784		
Adminisztrátorok száma összesen:	1 347		
Aktív felhasználók száma:	34 510		
Bejelentkezett felhasználók száma:	332		
Bejelentkezett azonosított felhasználók száma:	134		
<hr/>			
Közlemények száma összesen:	1 019 002	Idézetek száma összesen:	3 114 560
Cikkek száma:	469 915	Függő idézetek száma:	540 177
Könyvek száma:	131 864	Független idézetek száma:	2 468 801
Fejezetek száma:	183 212	Nem vizsgált idézetek száma:	105 562
Szabadalmak száma:	3 599		
Disszertációk száma:	7 463		
Egyéb művek száma:	84 553		

1. ábra **MTMT összefoglaló rendszerstatisztika**(2013. március 11. 10:30 állapot) Az adatbázisban lévő rekordszám a Közlemények és az Idézetek számának az összege!

Két szakmai fórum, az Információ-technológiai Szakbizottság (IT-SzB) és a Bibliográfiai Szakbizottság (BSz) segíti a PT munkáját. A BSz a tudományos bibliográfiai osztályozást alakította ki, definíciókat fogalmazott meg, és azok implementációja során megjelenő kérdéseket vizsgálta, véleményezte. Az IT-SzB a tagszervezetek fejlesztési igényeit gyűjtötte össze, véleményezte, előretekintve segítette kialakítani a szoftverfejlesztés céljait és körvonalait. A szakbizottságok dokumentumai az MTMT portálon¹ megtalálhatók és letölthetők.

Az MTMT működése

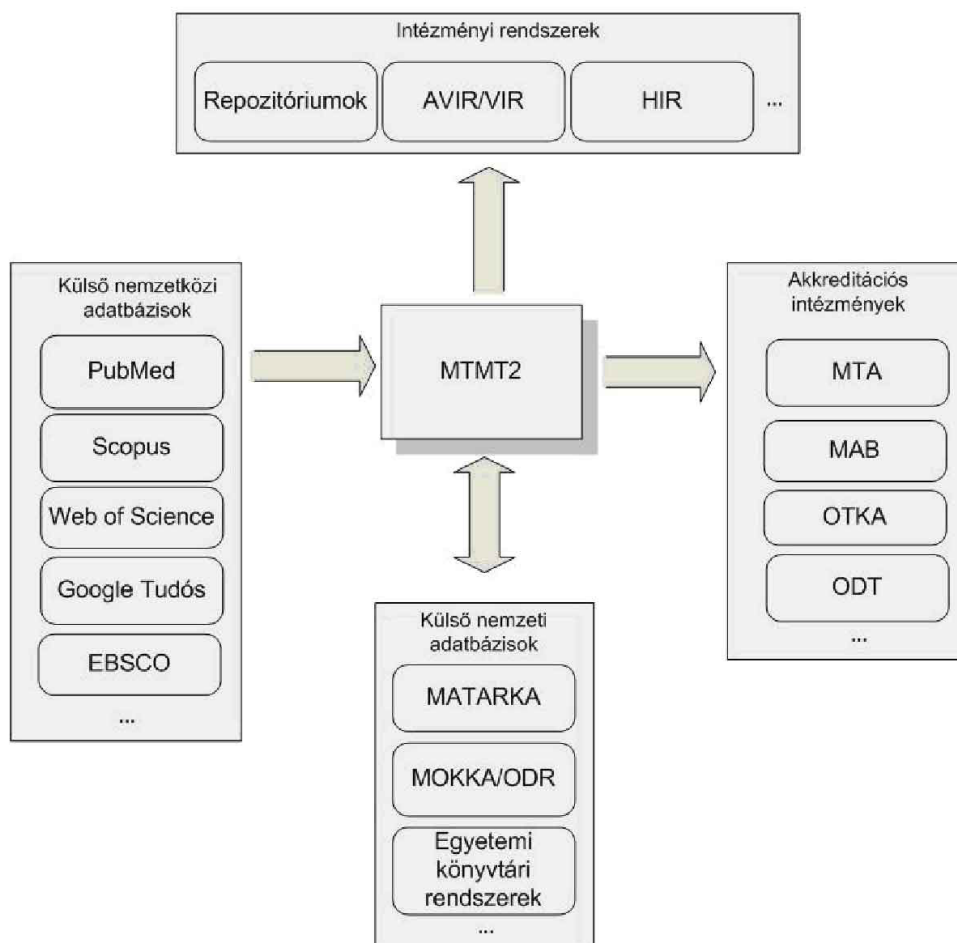
A tagszervezetek mindegyike kialakította az MTMT-ben szervezeti hierarchiáját, amelyben elhelyezheti szerzőit. A szervezetekhez tartozó bibliográfiai rekordok kezelésére szakosodott intézményi adminisztrátori rendszert hozott létre. Összességében több mint 500 fő rendelkezik az MTMT-ben lokális/intézményi adminisztrációs jogosítványokkal. Ez biztosítja azt, hogy a tagszervezetek meg tudjanak felelni vállalt kötelezettségüknek: a tudományos közleményeik hiteles bemutatása bibliográfiai adatokkal.

A modern tudományos munka egyik fontos jellemzője a kutatók együttműködése, amelynek eredményeképpen sok az olyan közös közlemény, melynek szerzői más-más felsőoktatási és/vagy kutatóintézetekhez tartoznak. A szervezeteken átívelő közös közlemények kezelése megköveteli, hogy szakértő bibliográfusok, az MTMT központi adminisztrátorai segítsék a tagszervezeteket és a szerzőket mindennapi tevékenységükben.

Az MTMT jelenlegi rendszere ellátja az alapvető adatbeviteli és visszakeresési funkciókat, mind szerzői, mind pedig intézményi bontásban, azonban teljesítménye nem kielégítő, kisebb, mint amit egy országos rendszert működtető szoftvertől el lehet és kell várni. A használat nehézkes, szoftver-ergonómiai szempontból nem kielégítő, csúcsidőszakban (pl. pályázatbeadási határidők környékén) a válaszidők már a 200-250 egyidejű felhasználó esetén sem megfelelők. Egy-egy összetett lekérdezést csak lassan tud kiszolgálni.

Az MTMT teljes kiépítése

Az MTMT továbbfejlesztésére az MTA Könyvtára pályázatot nyújtott be a tagintézmények támogatásával és 100%-os támogatásintenzitású forrást nyert el. Ez a TÁMOP 4.2.5.A-11/1-2012-0001², címe "Az MTMT publikációs adatbázis szolgáltatások országos kiterjesztése". A továbbfejlesztés, a teljes kiépítés azt jelenti, hogy a rendszer számára új dedikált szoftver készülhet, és a tagszervezetek a 2007-2014 közötti adataikat teljes körűen feltöltik az adatbázisba, amely külső adatforrásokhoz is kapcsolódik (2. ábra).

2. ábra Az MTMT2 rendszer kapcsolatai külső adatforrásokkal

A projekt végére biztosítani kell a rendszer országos kiterjesztését, amelynek egyik technikai feltétele a jelenleg működő egyedi fejlesztésű alkalmazói szoftver (MyCite ver.: 1.5.19.x) és futtató környezetének teljes megújítása, funkcionalitásának bővítése, teljesítményének növelése a tagintézményi igényeknek és a jelenlegi szoftver-technológiai (szoftver-minőségi, biztonsági, architektúráis) elvárásoknak megfelelően. A tervezett szoftverrendszer neve MyCite2.

A tervek szerint a MyCite2 szoftverrendszer 250-500 egyidejű felhasználónak nyújt elfogadható teljesítményt. Számos új funkciót kell megvalósítani, és a tagintézmények igényei szerint kell adatcserét biztosítani az egyetemi, a kutatóhelyi, az MTA, az OTKA és az ODT informatikai rendszereivel. Az új szoftver a felsőoktatás AVIR rendszeréhez is adatcserét biztosít.

Az MTMT szakbizottságai megtárgyalták és jóváhagyták a MyCite2 rendszer koncepcióját, elkészült a közbeszerzési ajánlathoz szükséges műszaki specifikáció. A továbblépéshez szükséges engedélyek beszerzése után indulhat az MTMT fejlesztésének következő, legalább egy éves szakasza, az új szoftver elkészítése, az adatok átvétele az új rendszerbe, majd annak használatba vétele. Az MTMT életének izgalmas szakasza következik.

Hivatkozások

1. <https://www.mtmt.hu/content/letoltheto-dokumentumok> (vissza)
2. <https://www.mtmt.hu/content/tamop> (vissza)

Makara B. Gábor az MTA rendes tagja, professor emeritus az Orvosi Tudományok Osztályán. Jelenlegi fő feladata: az MTMT szakmai irányítása, az MTMT tagintézményeinek koordinációja.

Seres József az MTA Könyvtár és Információs Központ, MTMT Osztály vezetője; a TÁMOP 4.2.5.A-11/1 projekt vezetője.

A cikk a következő címen érhető el:

http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=5763&issue_id=547